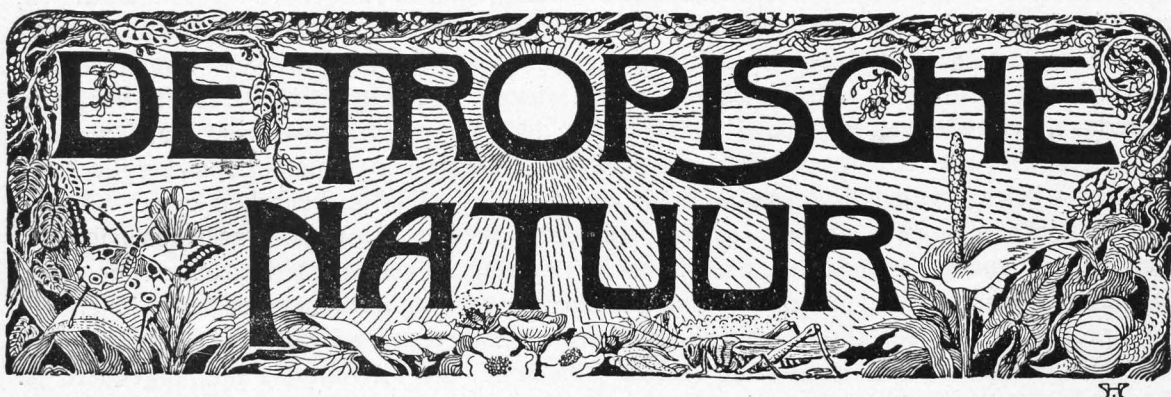

J.R.

Redactie:

Dr. J. G. B. BEUMÉE, *Red.-Secretaris.*
Buitenzorg.
 Dr. K. W. DAMMERMAN, *Buitenzorg.*
 J. C. V. D. MEER MOHR JR., *Buitenzorg.*

Levend en Dood Materiaal te zenden aan:

Dr. J. G. B. BEUMÉE, *Buitenzorg.*

Vaste Medewerkers:

C. A. BACKER.
 Dr. H. C. DELSMAN.
 Dr. W. DOCTERS VAN LEEUWEN.
 EDW. JACOBSON.
 S. LEEFMANS.
 Dr. D. F. VAN SLOOTEN.
 J. W. A. VAN WELSE.

Prijs voor niet-leden der N. I. N. H. V. per jaar f 8.50.—

NAAR DE WIJNKOOPSBAAL.

Het was dit maal niet zoo'n groot gezelschap als bij vorige excursies van de afdeling Batavia onzer vereeniging, hoewel zeker het doel aanlokkelijk genoeg was. Toch, al bleek uit het heele verloop van den tocht, dat de thuisblijvers ongelijk hadden, zij hebben er niettemin veel toe bijgedragen hem te doen slagen. Want 15 deelnemers — 6 dames en 9 heeren — is juist een mooi aantal voor een meerdaagschen tocht: genoeg voor een gezellige wisseling van kennis en gedachten, en niet te veel om te zeer de aandacht af te leiden van wat er buiten zoo al te zien valt.

Per trein ging het den eersten dag, Goeden Vrijdag, naar Tjibadak, waar het gezelschap gastvrij ontvangen werd op de thee- en rubberonderneming Soekamadjoë. Ook de nacht zou hier doorgebracht worden, ten deele in de woningen der employé's, ten deele op veldbedden — waarvan een tiental door ons clubje meegevoerd werd — in een afgeschutte voorgalerij.

In de cocospalmen voor een der woningen hing een groot aantal nesten van weervogels (*Ploceus manjar*, zie Trop. Natuur III, bldz. 70), terwijl de geelkoppige manjars in de buurt druk af en aan vlogen. Er waren jonge, nog groene nesten bij, zonder schoorsteen, en ook oude, waaruit de groene kleur geheel verdwenen was, met kunstig geweven schoorsteen, bijna even lang als het peervormige nest zelf.

De ochtend werd doorgebracht met een wandeling door de rubber- en theeanplantingen, waarbij wij allerlei wetenswaardigs omtrent het tappen van de rubber en het plukken van de thee vernamen, en met een bezoek aan de rubber- en de theefabrieken, waar men met de verdere bereiding kennis maakte. Dat na deze wandeling de rijsttafel alle eer werd aangedaan, spreekt wel van zelf. Feestelijk was de geïmproviseerde eetzaal met lampions, guirlandes en allerlei toepasselijke opschriften versierd, een gramfoon zorgde voor vroolijke wijsjes, en aan de lange tafel liet de stemming niets te wenschen over.

Nadat men nog een uurtje gerust had, reed een vijftal auto's voor, die ons in den namiddag naar Tjipetir zouden brengen, een tocht vol afwisseling langs een sterk kronkelenden weg. Het laatste stuk gaat door de *Palaquium*-plantsoenen, aangeplant voor het winnen der gutta-percha uit de leerachtige, van onderen bruine bladeren. De *Palaquium Gutta* is familie van de bekende sawoe manila, de *Achras Zapota* L., die uit Amerika hier ingevoerd is. Het doel van den tocht was een bezoek aan de gutta-percha fabriek. Reeds bij het scheuren van een blad ziet men, hoe de getah zich als fijne strengtjes tusschen de breukranden vertoont. De wijze, waarop de gutta-percha hieruit bereid wordt, wijkt geheel af van die, waarop de rubber uit de stammen van *Hevea brasiliensis* gewonnen wordt. Het is een interessant schouwspel, al gaat het met een oorverdoovend lawaai gepaard, de groote molens te zien rondwentelen, waarin de bladeren tot moes gemalen worden. In water van 70° C. wordt vervolgens de gutta-percha uit dit moes opgelost, om daarna door afkoeling weer uit het water afgescheiden te worden. Het eindprodukt, na reiniging en persing, heeft ten slotte de gedaante van massieve, geelachtige blokken. De gutta-percha wordt hoofdzakelijk gebruikt bij de vervaardiging van onderzeekabels, en vervangt ook met succes de rubber, waar het voorwerpen betreft, die tegen de inwerking van zuren bestand moeten zijn.

Het theeuurtje werd na thuiskomst doorgebracht op het grasveld vóór het administrateurshuis, waar men in wijden kring bijeen bleef tot lang nadat de duisternis gevallen was, terwijl de volle maan haar zilveren licht spreidde over het droomende landschap voor ons. Waren de dames niet te vermoeid geweest, het zou na het avondmaal wellicht nog tot een dansje op de tonen van de gramfoon gekomen zijn. Nu echter begaf men zich, na nog wat gezellig bijeen gezeten en aan zijn dankbaarheid en waardeering in eenige speeches uiting gegeven te hebben, bijtijds ter ruste.

Den volgende ochtend stond de autobus te wachten, die ons naar Pelaboehan Ratoe brengen zou, en nadat deze van verschillende zijden gekiekt was, gelukte het, na eenig passen en meten het heele gezelschap daarin onder te brengen, terwijl de bagage op een vracht-auto gestapeld werd. Het was met dit al acht uur geworden, voor het schrille fluitje van den leider het sein tot vertrek gaf.

Nog niet lang was men op weg, toen een aardige waarneming gedaan werd. In een jonge *Albizia* (schaduwboom in de theetuinen) was een schubdier (*Manis javanica*, zie vorigen jaargang, bldz. 45-47) geklommen, blijkbaar gevlucht voor een paar Inlanders, die het nu ook daarin nazetten. Het dier, een flink exemplaar, hing met de vier pooten aan een vrij dunnen tak, welke onder het gewicht doorboog. Toen de Inlanders het dier steeds verder naar het uiteinde joegen, brak de tak ten slotte af en viel met het schubdier op den grond. Hier was het spoedig buitgemaakt, zoodat het gezelschap, dat uitgestapt was, dit merkwaardige, geheel met schubben bedekte zoogdier van dichtbij bekijken kon. Er werd nog over aankoop gedacht, maar daar men er eigenlijk niet goed weg mee wist, en de dames zelfs een zeker wantrouwen tegen zulk een ongewonen medereiziger in de toch al volle autobus bleken te koesteren — hij hield zich overigens hardnekkig opgerold — werd hiervan afgezien en de reis voortgezet.

Daar het gezelschap helaas geen botanischen leider rijk was, was men op elkaars wat al te beperkte kennis aangewezen. Zoo werd al spoedig weer gestopt en een der langste leden van het gezelschap maakte zich verdienstelijk door een tak met bloemen en knoppen van de *Spathodea* of, „spuitjes”-boom aan te brengen. Aan de knoppen werd gedemonstreerd, waaraan deze tweede naam zijn ontstaan te danken heeft; knipt men den spitsen top der bloemknoppen af en drukt men daarna op het buikige onderdeel der knoppen, dan spuit een straaltje helder vocht als een fonteintje uit het gaatje aan den top. De geheele knop is met dit vocht gevuld.

Verderop weer werden de sierlijke witte bloemen van *Costus speciosus* (Trop. Natuur, II, bldz. 17) aan den boschrand gesignaleerd. Ook werd opgemerkt, dat langs een bepaald

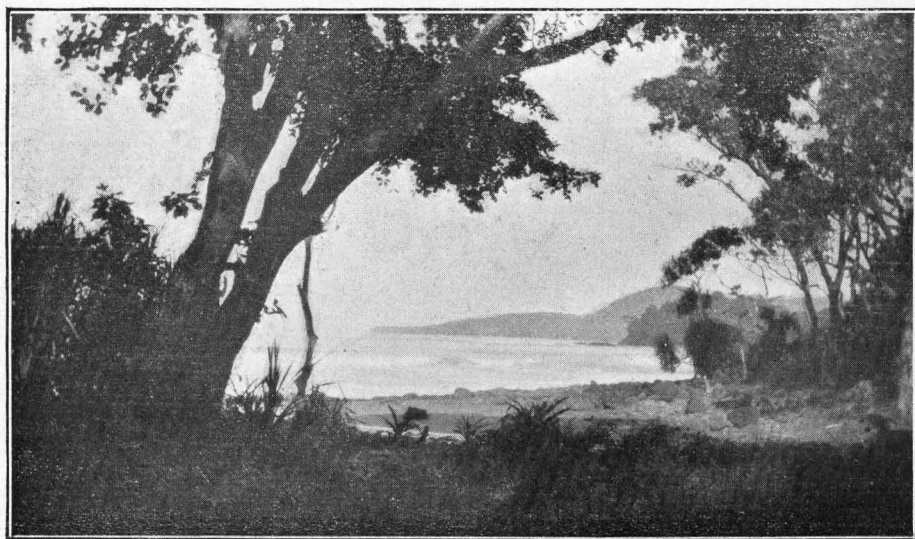

Fig. 1. Gezicht op de Wijnkoopsbaai.

auct. phot.

deel van den weg de boomen zoo dicht met parasitische *Loranthaceeën* bezet waren, dat het meermalen scheen, dat zij twee soorten van bladeren hadden, namelijk de gevinde van den gastheer en de ongedeelde van den parasiet, terwijl vaak ook de laatste zoo geheel en al de overhand hadden, dat de eigenlijke bladeren van den boom haast niet meer te vinden waren.

Ook zag men kapokboomen langs den weg, die vol zaten met wat op het eerste gezicht wel vogelnesten leken, geheel bekleed met groene en bruine bladeren, kunstig tezamengeweven. In werkelijkheid hadden wij hier te doen met de nesten van de bijtlustige mier *Oecophylla smaragdina* (Trop. Natuur, IV, bldz. 32), die het spinvermogen zijner larven gebruikt tot het maken van kunstige nesten in de boomen. In het Soendaneesch is de naam r a r a n g è h.

Voor een der woningen langs den weg zag men de eigenaardige sierlijke kruikjes, welke geleverd worden door de uitgeholde vruchten van de fleschkalebas (*Lagenaria vulgaris*).

Langzamerhand zagen wij dichter beboschte bergruggen; de uitzichten werden daardoor steeds mooier. Niet lang nadat men de groote, pas voltooide hangbrug over de Tji Mandiri gepasseerd was, werd Palaboehan Ratoe bereikt. Prachtig was het uitzicht op de blauwe zee, door bergen omsloten (fig. 1).

Nu moest in de eerste plaats de vraag beantwoord worden, waar men deze dagen een onderkomen vinden zou. Dank zij het groote aantal meegebrachte veldbedden bleek het mogelijk allen bij elkander in de pasanggrahan onder te brengen, waarbij de heeren hun tenten, in dit geval hun veldbedden, op de voorgalerij zouden opslaan. Even werd daarna naar het strand gewandeld, waar visschers juist bezig waren een gevangen hamerhaai in stukken te snijden.

Een gezellige en smakelijke rijsttafel volgde en nadat men een weinig gerust had, werd te vier uur verzamelen geblazen voor een wandeling langs het strand naar de grot Goea Tjandi, dicht bij de monding van de Tji Mandiri. Deze wandeling vond plaats in allerlei luchtige gewaden, als daar zijn pyama, kimono, en al spoedig ook zwemcostuum.

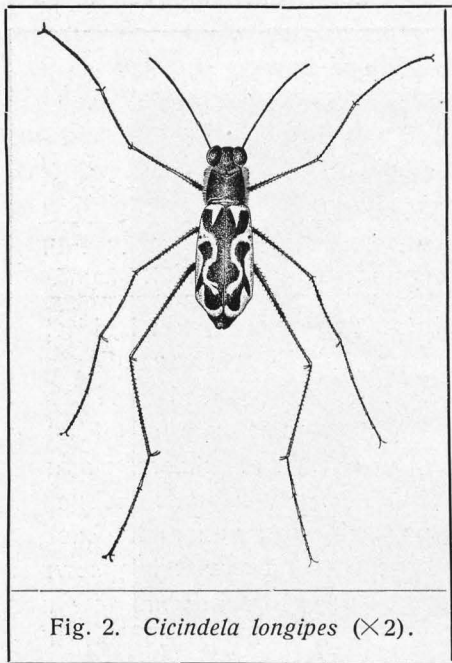

Fig. 2. *Cicindela longipes* ($\times 2$).

Hoewel het zandstrand sterk aan het Hollandsche zeestrand doet denken, werden zij, die zich speciaal op het verzamelen van schelpen wilden toelleggen, deerlijk teleurgesteld, er viel haast geen schelpje te bekennen. Des te meer afwisseling brachten daarentegen de tallooze, vrij groote krabben, *Ocypoda* (Trop. Natuur, XI, bldz. 165-166), die op onze nadering snel in zee vluchtten. Met de meegebrachte netjes werd niettemin menig exemplaar gevangen, wat vaak tot een wilde jacht aanleiding gaf. De eene schaar van deze krabben is aanzienlijk groter dan de andere.

Lastiger nog te vangen bleken de telkens opvliegende en dan weer neerstrijkende zandloopkevers te zijn, den lezer wellicht welbekend van de zandwegen over de Hollandsche heide. Toch gelukte het ook hiervan enkele exemplaren te bemachtigen; van een dezer hierbij een afbeelding. (fig. 2). De naam *Cicindela longipes* is zeker op zijn plaats, want de pooten dezer *Cicindela* zijn bijzonder lang, zooals te zien is op de plaat van bldz. 171 in den tweeden jaargang, waar behalve deze soort nog verscheidene andere zijn afgebeeld.

De grot Goea Tjandi imponeert niet door grootsche afmetingen of fraaie stalactietenvorming. Reusachtig is echter het aantal vleermuizen en salanganen, dat er huist. Bij trossen hingen de vleermuisjes overal aan het gewelf. De salanganen (*Collocalia linchii*) behooren niet tot de soort, die de eetbare vogelnestjes levert. Wel maken ook zij bij het bouwen gebruik van het kleverige speeksel, maar zij mengen dit nog met allerlei strootjes en andere bestanddeelen van buitenaf. Een groote waraan liep bij onze aankomst rustig in de grot rond en scheen ons aanvankelijk heel niet te zien; pas later verschool hij zich. Wellicht heeft het dier het gemunt op de eieren van de salanganen, waranen toch staan bekend als beruchte eierroovers en kunnen bovendien zeer goed klimmen. Boven tegen de rots zweefden een paar zeearenden (*Haliaetus leucogaster*) rond.

Na een gemeenschappelijk bad werd de terugreis aanvaard. Door het mulle zand — het water steeg — werd dit vrij vermoeiend, zoodat de duisternis ons overviel, gelukkig door het maantje getemperd. Rechts klonk het schrill geluid van de nachtzwaluwen (*Caprimulgus affinis*), die opvlogen uit den zoom van *Ipomoea pes-caprae*, *Spinifex littoreus* en *Calotropis gigantea*. Vóór ons pinkelden de lichten van Pelaboehan Ratoe. Het was geheel donker toen wij aankwamen.

(Wordt vervolgd.)

Dr. H. C. DELSMAN.